

ΤΕΙ ΚΡΗΤΗΣ

Πράξη:	«Οργάνωση, ανάδειξη και προβολή του ακαδημαϊκού περιεχομένου του ΤΕΙ Κρήτης»
Κωδικός ΟΠΣ:	304211
ΣΑΕ:	3458
Ενάρθρος:	2011ΣΕ34580039
Υποέργο:	«Υπηρεσίες προστιθέμενης αξίας που θα υλοποιηθούν με αυτεπιστασία – ΥΠ1»
Δράση:	3. Υπηρεσία εμπλουτισμού του αναβαθμισμένου ΙΚ με τεκμήρια που θα παραχθούν κατά τη διάρκεια της υλοποίησης του έργου και εκσφαλμάτωσης του υλικού που θα εισαχθεί στο νέο ΙΚ από το τρέχον ΙΚ
Φάση:	Β. Αλληλεπίδραση με τη Δράση "Αναβάθμισης Ιδρυματικού Καταθετηρίου"
Παραδοτέα:	6. Καθορισμός δήλωσης διάθεσης τεκμηρίων και μεταδεδομένων σχετικών με πνευματικά δικαιώματα
Συντάκτες:	Σταυρούλα Βαρβαντάκη, Δημήτρης Πουλής
Ημερομηνία	25/06/2013

Περιγραφή της παρούσας κατάστασης στο ΤΕΙ Κρήτης.

Στο ΤΕΙ Κρήτης λειτουργεί ιδρυματικό αποθετήριο, το «e-Thesis», από το 2001. Όπως αναφέρεται και στον δικτυακό τόπο του e-Thesis, «πρόκειται για μια προσπάθεια που ξεκίνησε το 2001 και αφορά στη συλλογή, διατήρηση και προβολή, με ενιαίο τρόπο, του πνευματικού έργου που παράγεται κυρίως από τους φοιτητές στο ΤΕΙ και δεν δημοσιεύεται αλλού. Το υλικό που περιλαμβάνει αποτελείται από πτυχιακές των φοιτητών όλων των Τμημάτων του ΤΕΙ. Κάθε ενδιαφερόμενος μπορεί να χρησιμοποιήσει το Ιδρυματικό Καταθετήριο για να έχει πρόσβαση στα πλήρη κείμενα των πτυχιακών εργασιών». Όσον αφορά στα πνευματικά δικαιώματα και την διάθεση του υλικού που δημοσιεύεται στο αποθετήριο, στην αρχική σελίδα του, αναφέρεται το εξής: «Είναι επιβεβλημένη εντούτοις η αναφορά στη χρήση εργασιών βάσει του νόμου και των κανόνων περί πνευματικών δικαιωμάτων».

Στον Κανονισμό Σπουδών του ΤΕΙ Κρήτης, και συγκεκριμένα στο Κεφάλαιο 4^ο, άρθρο 15^ο, παράγραφος 8 αναφέρεται ότι: «Τα πνευματικά δικαιώματα ανήκουν σε αυτούς που συνέβαλαν στην εκπόνηση της πτυχιακής εργασίας».

Επιπλέον, το συμβούλιο του ΤΕΙ Κρήτης, έχει αποφασίσει ότι «η χορήγηση πτυχίου να γίνεται με την προϋπόθεση έκδοσης βεβαίωσης από την Κεντρική βιβλιοθήκη για την κατάθεση της πτυχιακής εργασίας σε ηλεκτρονική μορφή». Τα παραπάνω αναφέρονται στο απόσπασμα της 836 πράξης του Συμβουλίου ΤΕΙ Κρήτης, Θέμα 26, στις 26/6/2002.

Μάλιστα η παραχώρηση δικαιωμάτων χρήσης των τεκμηρίων γίνεται με υπογραφή της «Βεβαίωσης κατάθεσης εργασίας» που παρουσιάζεται στο παράρτημα Α΄.

Ωστόσο, κατά καιρούς δημιουργούνται διάφορα προβλήματα όσον αφορά στην διάθεση και δημοσίευση των πτυχιακών εργασιών των φοιτητών. Για παράδειγμα, υπάρχουν περιπτώσεις τμημάτων όπου η Γενική Συνέλευση του Τμήματος έχει αποφασίσει τη μη δημοσίευση της πτυχιακής εργασίας των φοιτητών του στο ιδρυματικό αποθετήριο. Ταυτόχρονα, υπάρχουν τμήματα που επιλέγουν ποιες θα είναι οι εργασίες που θα δημοσιευτούν, ανάλογα με την βαθμολογία τους ή άλλα κριτήρια που ορίζουν οι γενικές συνελεύσεις των τμημάτων. Επίσης, στο υπάρχον σύστημα, δεν δημοσιεύεται άλλο υλικό που μπορεί να έχει παραχθεί από τα μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας του ιδρύματος, όπως βιβλία ή κεφάλαια βιβλίων, παρουσιάσεις σε συνέδρια, άρθρα που έχουν δημοσιευθεί σε κάποιο περιοδικό κ.α. Επιπλέον, δεν δημοσιεύονται τεκμήρια που αποτελούν συνοδευτικό υλικό των πτυχιακών εργασιών των φοιτητών. Τέτοια μπορεί να είναι δικτυακές εφαρμογές, οπτικοακουστικό υλικό, μηχανολογικά σχέδια, κ.α.

Θα πρέπει λοιπόν να εξεταστεί το ζήτημα των πνευματικών δικαιωμάτων και το τι προβλέπεται από τη νομοθεσία ώστε να μπορεί το νέο σύστημα να φιλοξενεί εκτός από τις πτυχιακές εργασίες των φοιτητών, και άλλο υλικό. Για να γίνει αυτό θα πρέπει να ελεγχθεί η ισχύουσα νομοθεσία που αφορά στα πνευματικά δικαιώματα για υλικό που παράγεται από μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας ενός ιδρύματος και συγκεκριμένα του ΤΕΙ Κρήτης. Τα μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας μπορεί να είναι, φοιτητές (προπτυχιακοί, μεταπτυχιακοί, διδακτορικοί), μέλη ΕΠ, μέλη ΕΠ ή ερευνητές που παράγουν έργο στα πλαίσια κάποιου ειδικού ερευνητικού προγράμματος, ειδικής χρηματοδότησης του Ειδικού Λογαριασμού του ιδρύματος,

ευρωπαϊκού προγράμματος ή συγχρηματοδοτούμενου προγράμματος, διοικητικό προσωπικό.

Ισχύουσα νομοθεσία για την πνευματική ιδιοκτησία για έργα που δημιουργούνται από μέλη της Ακαδημαϊκής Κοινότητας

Πνευματική ιδιοκτησία και πνευματικά δικαιώματα

Πνευματική ιδιοκτησία ονομάζεται τόσο το δικαίωμα που έχει ο δημιουργός ενός πνευματικού έργου πάνω σε αυτό αλλά και το σύνολο των κανόνων που ρυθμίζουν το δικαίωμα αυτό. Σύμφωνα λοιπόν με την πνευματική ιδιοκτησία, ο δημιουργός ενός πνευματικού δημιουργήματος απολαμβάνει ορισμένα δικαιώματα που του δίνουν τη δυνατότητα να ελέγχει τη χρήση του έργου του (Δικαιώματα περί πνευματικής ιδιοκτησίας και βιβλιοθήκες. Εξαιρέσεις και τεχνολογικά μέσα προστασίας. Μαρία Δάφνη Παπαδοπούλου, Πρακτικά 16^{ου} Πανελληνίου συνεδρίου ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών).

Για τον ορισμό των πνευματικών δικαιωμάτων έχει ψηφιστεί ο νόμος 2121/1993, ΦΕΚ Α' 25/4-3-1993. Σύμφωνα με το άρθρο 1 του νόμου αυτού, ορίζεται ότι: Οι πνευματικοί δημιουργοί, με την δημιουργία του έργου, αποκτούν πάνω σ' αυτό πνευματική ιδιοκτησία, που περιλαμβάνει, ως αποκλειστικά και απόλυτα δικαιώματα, το δικαίωμα της εκμετάλλευσης του έργου (περιουσιακό δικαίωμα) και το δικαίωμα της προστασίας του προσωπικού τους δεσμού προς αυτό (ηθικό δικαίωμα). Με βάση το άρθρο 2 του ίδιου νόμου ορίζονται τα παρακάτω όσον αφορά στο αντικείμενο του δικαιώματος:

1. Ως έργο νοείται κάθε πρωτότυπο πνευματικό δημιούργημα λόγου, τέχνης ή επιστήμης, που εκφράζεται με οποιαδήποτε μορφή, ιδίως τα γραπτά ή προφορικά κείμενα, οι μουσικές συνθέσεις, με κείμενο ή χωρίς, τα θεατρικά έργα, με μουσική ή χωρίς, οι χορογραφίες και οι παντομίμες, τα οπτικοακουστικά έργα, τα έργα των εικαστικών τεχνών, στα οποία περιλαμβάνονται τα σχέδια, τα έργα ζωγραφικής και γλυπτικής, τα χαρακτηριστικά έργα και οι λιθογραφίες, τα αρχιτεκτονικά έργα, οι φωτογραφίες, τα έργα των εφαρμοσμένων τεχνών, οι εικονογραφήσεις, οι χάρτες, τα τρισδιάστατα έργα που αναφέρονται στη γεωγραφία, την τοπογραφία, την αρχιτεκτονική ή την επιστήμη.

2. Νοούνται επίσης ως έργα οι μεταφράσεις, οι διασκευές, οι προσαρμογές και οι άλλες μετατροπές έργων ή εκφράσεων της λαϊκής παράδοσης, καθώς και οι συλλογές έργων ή συλλογές εκφράσεων της λαϊκής παράδοσης ή απλών γεγονότων και στοιχείων, όπως οι εγκυκλοπαίδειες και οι ανθολογίες και οι βάσεις δεδομένων, εφόσον η επιλογή ή η διευθέτηση του περιεχομένου τους είναι πρωτότυπη. Η προστασία των έργων της παρούσας παραγράφου γίνεται με την επιφύλαξη των δικαιωμάτων στα προϋπάρχοντα έργα, που χρησιμοποιήθηκαν ως αντικείμενο των μετατροπών ή των συλλογών.

2α. Αντικείμενο προστασίας είναι και οι βάσεις δεδομένων οι οποίες λόγω της επιλογής ή διευθέτησης του περιεχομένου τους αποτελούν πνευματικά δημιουργήματα. Η προστασία αυτή δεν εκτείνεται στο περιεχόμενο των βάσεων δεδομένων και δεν θίγει κανένα από τα δικαιώματα που υφίστανται στο

περιεχόμενο αυτό. Ως βάση δεδομένων νοείται η συλλογή έργων, δεδομένων ή άλλων ανεξάρτητων στοιχείων, διευθετημένων κατά συστηματικό ή μεθοδικό τρόπο και ατομικώς προσιτών με ηλεκτρονικά μέσα ή με άλλο τρόπο.

Καθορισμός δήλωσης και διάθεσης τεκμηρίων

Για να μπορέσει κάποιος να ορίσει κανόνες για τη δημοσίευση ή μη υλικού, θα πρέπει αρχικά να αποσαφηνισθούν ζητήματα που αφορούν στο ποιά είναι τα εμπλεκόμενα μέρη στην δημιουργία ενός έργου, καθώς σύμφωνα με το άρθρο 6 του Ν. 2121/1993, ο δημιουργός είναι και ο αρχικός δικαιούχος του περιουσιακού και του ηθικού δικαιώματος επί του έργου. Κατ' επέκταση, εκείνος είναι αυτός από τον οποίο θα πρέπει να ζητηθεί η άδεια για τη δημοσίευση ή μή κάποιου τεκμηρίου. Για να απαντήσουμε λοιπόν στο ερώτημα του ποιος είναι ο αρχικός δικαιούχος ενός έργου αποδεχόμαστε ότι, για κάποιο ερευνητικό έργο, ο φοιτητής (προπτυχιακός, μεταπτυχιακός, διδακτορικός) ο ερευνητής, το μέλος ΕΠ, ο διοικητικός υπάλληλος που τουλάχιστον συμμετέχει δημιουργικά στην παραγωγή ενός έργου, έχει δικαιώματα επί του παραγόμενου έργου (Ενημερωτικό σημείωμα για την πνευματική ιδιοκτησία επί των έργων που δημιουργούνται από μέλη της Ακαδημαϊκής Κοινότητας, Πρόδρομος Τσιάβος, 2012).

Σε δεύτερο επίπεδο, θα πρέπει να εξετασθούν τα προβλεπόμενα από την ελληνική νομοθεσία όσον αφορά στην δημοσίευση έργων που έχουν παραχθεί από τα μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας του ιδρύματος (ΤΕΙ Κρήτης) και την κατανομή των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας επί των έργων αυτών. Παρακάτω παραθέτουμε αποσπάσματα από το «Ενημερωτικό σημείωμα για την Πνευματική Ιδιοκτησία επί των έργων που δημιουργούνται από μέλη της Ακαδημαϊκής Κοινότητας» του Δρ. Πρόδρομου Τσιάβου, Νοέμβριος 2012.

Α. Μέλος ΕΠ παράγει εξολοκλήρου κάποιο έργο που προστατεύεται από το Ν. 2121/1993

Σύμφωνα με το αρ. 8(2) του Ν. 2121/1993:

«Το περιουσιακό δικαίωμα επί των έργων που δημιουργήθηκαν από τους απασχολούμενους με οποιαδήποτε σχέση στο Δημόσιο ή Ν.Π.Δ.Δ σε εκτέλεση του υπηρεσιακού τους καθήκοντος μεταβιβάζεται αυτοδικαίως στον εργοδότη, εκτός αν υπάρχει αντίθετη συμφωνία.»

Ενώ το δικαίωμα γεννάται πρωτογενώς στο δημιουργό, σύμφωνα με το αρ.8(2) πραγματοποιείται αυτοδίκαιη μεταβίβαση στον εργοδότη, δηλαδή το Δημόσιο.

Ως Δημόσιο νοείται ο ευρύτερος δημόσιος τομέας, στον οποίο συμπεριλαμβάνονται και τα ΤΕΙ και τα ερευνητικά ιδρύματα και άρα καταρχήν τα μέλη ΕΠ υπάγονται στην κατηγορία του εδ. γ του αρ. 8(2) του Ν. 2121/1993.

Προκειμένου να προσδιοριστεί αν το έργο ενός μέλος ΕΠ υπάγεται στην κατηγορία του εδ.γ του αρ. 8(2) θα πρέπει πρώτα να προσδιοριστεί εάν η δημιουργία του έγινε

- (α) κατά το χρόνο άσκησης των καθηκόντων του και
(β) αν βρίσκεται εντός των υπηρεσιακών του καθηκόντων

Στην περίπτωση π.χ. που ένα μέλος ΕΠ του ΤΕΙ Κρήτης παράγει εκτός του χρόνου εργασίας του ένα ποίημα ή ένα ιστορικό σύγγραμμα, δεν τίθεται θέμα μεταβίβασης στο ΤΕΙ.

Όμως, **ακόμα κι αν πρόκειται για έργα που σχετίζονται με τα υπηρεσιακά καθήκοντα ενός μέλους ΕΠ, το μέλος ΕΠ διατηρεί το πνευματικό δικαίωμα επί του έργου.** Η παρέκλιση αυτή θεμελιώνεται συνταγματικά στο αρ. 16 Σ καθώς τόσο η επιλογή του θέματος της έρευνας, της οργάνωσης του ερευνητικού αντικειμένου και η διάδοση της έρευνας αποτελεί έκφραση της ακαδημαϊκής ελευθερίας του δημιουργού. Σύμφωνα με αυτή την προσέγγιση, η ακαδημαϊκή ελευθερία δεν μπορεί να ασκηθεί ελεύθερα εάν απαιτείται η άδεια του ΤΕΙ ως αποκλειστικού δικαιούχου. **Κατά συνέπεια τα έργα αυτά θα πρέπει να θεωρούνται ελεύθερα υπό την έννοια ότι δεν μεταβιβάζονται αυτοδικαίως στο Δημόσιο, αλλά ανήκουν στο δημιουργό.**

Αντίστοιχη είναι και η άποψη ότι έργα που αναπτύσσονται για την ενίσχυση της διδασκαλίας σε νέα μέσα, π.χ. μέσω διαδικτυακών εργαλείων, δε μεταβιβάζονται αυτοδικαίως στο ίδρυμα ή ακόμη κι αν μεταβιβάζονταν, θα έπρεπε να γίνει δεκτό ότι το έργο θα χρησιμοποιηθεί από το ίδρυμα για δημόσιους σκοπούς.

Η τελευταία αυτή άποψη είναι εξαιρετικά ενδιαφέρουσα, καθώς θα μπορούσε να οδηγήσει σε εφαρμογή του αρ. 8(2)γ εφόσον το ΤΕΙ δεσμεύεται να διαθέσει το υλικό με τις πλέον ανοιχτές άδειες Creative Commons, π.χ. την Creative Commons Αναφορά Παρόμοια Διανομή Ελληνική Έκδοση 3.0 (παρακάτω θα αναφερθούμε αναλυτικότερα στις άδειες αυτές). Η άδεια αυτή ικανοποιεί το μέγιστο της ακαδημαϊκής ελευθερίας, σέβεται στο ακέραιο τα ηθικά δικαιώματα του δημιουργού και ικανοποιεί την ανάγκη της ελεύθερης και δημόσιας διάθεσης των ερευνητικών αποτελεσμάτων. Μια τέτοια λύση θα ικανοποιούσε τόσο τους ορισμούς του αρ.8(2)γ του Ν. 2121/1993 όσο και του αρ. 16 Σ.

B. Ερευνητικό προσωπικό που εργάζεται σε δημόσια ερευνητικά κέντρα

Κατά την κρατούσα άποψη στη θεωρία οι επιστήμονες που εργάζονται σε δημόσια ερευνητικά κέντρα δεν καλύπτονται από το αρ. 16 Σ και άρα θα πρέπει να υπαχθούν στο αρ. 8(2)γ του Ν. 2121/1993 και άρα να επέρχεται αυτοδίκαιη μεταφορά των δικαιωμάτων τους στο ερευνητικό κέντρο για το οποίο εργάζονται.

Επειδή και αυτή η άποψη είναι καθαρά θεωρητική και δεν έχει βάση σε νομολογιακό προηγούμενο, ενώ φαίνεται να διακρίνει ερευνητικό έργο και διδακτικό έργο και να μην τεκμηριώνεται επαρκώς η διαφορετική αντιμετώπιση μελών ΕΠ και ερευνητών, κρίνεται σκόπιμο να ακολουθηθεί η διαδικασία που προσδιορίζεται στο Α, δηλαδή:

- να υπάρξει ρητή πολιτική διανοητικής ιδιοκτησίας
- η πολιτική αυτή να εκφραστεί σε συγκεκριμένες διατάξεις στις συμβάσεις με τους εργαζομένους στα ερευνητικά ιδρύματα
- οι διατάξεις αυτές να περιέχουν ουσιαστικά άδειες με τις οποίες να διασφαλίζεται τόσο η προστασία της ακαδημαϊκής ελευθερίας όσο και του δημοσίου συμφέροντος

- να χρησιμοποιούνται οι άδειες Creative Commons Αναφορά Παρόμοια Διανομή Ελληνική Έκδοση για τη διάθεση του έργου. Με τις άδειες αυτές διασφαλίζεται ότι το εκπαιδευτικό/ ερευνητικό ίδρυμα δε θα έχει οικονομικό όφελος από την άμεση πώληση του παραγόμενου έργου.

Θα πρέπει να τονιστεί ότι το **θέμα της εμπορικής εκμετάλλευσης** από το εκπαιδευτικό/ ερευνητικό ίδρυμα του έργου που παράγεται από ΕΠ και ερευνητές **μπορεί να διευθετηθεί και με άλλους τρόπους και ειδικότερα με συγκεκριμένες συμβατικές ρυθμίσεις μεταξύ των δύο μερών**. Επίσης, είναι απαραίτητο σε κάθε περίπτωση να εξετάζονται οι συμβάσεις μεταξύ των μερών καθώς διαφορετικά ερευνητικά ιδρύματα μπορεί να καταρτίζουν συμβάσεις με ειδικότερους όρους.

Γ. Εργασία που καταρτίζεται από μέλη ΕΠ ή ερευνητές στα πλαίσια ειδικού ερευνητικού προγράμματος, ειδικής χρηματοδότησης του Ειδικού Λογαριασμού, ευρωπαϊκού προγράμματος ή συγχρηματοδοτούμενου προγράμματος

Στην περίπτωση αυτή δεν ισχύουν οι κανόνες του αρ. 8(2) αλλά η συγκεκριμένη σύμβαση μεταξύ των μελών ΕΠ ή ερευνητή και του ΑΕΙ/ΤΕΙ/ Ερευνητικού Ιδρύματος με την οποία υλοποιείται η χρηματοδοτική σύμβαση.

Ο γενικός κανόνας για τα ευρωπαϊκά και τα συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα είναι ότι το υλικό διατίθεται με ανοιχτές άδειες, αλλά υπάρχουν διαφορετικές υποπεριπτώσεις ανάλογα με την κατηγορία του ερευνητικού αντικειμένου και προγράμματος.

Το θεσμικό πλαίσιο του ΕΛΚΕ ΤΕΙ Κρήτης, προβλέπει εντούτοις την παραχώρηση της πνευματικής ιδιοκτησίας έργων που παράγονται στο πλαίσιο υπογραφεισών συμβάσεων στον ανάδοχο (ΤΕΙ Κρήτης).

Δ. Εργασία (Πτυχιακή Εργασία (ΠΕ), Μεταπτυχιακή Εργασία (ΜΕ) ή Διδακτορική Διατριβή (ΔΔ)) που καταρτίζεται από φοιτητή

Στην περίπτωση αυτή το κρίσιμο ερώτημα είναι αυτό της συμμετοχής και συνεισφοράς του μέλους ΕΠ ή ερευνητή στη συγγραφή της εργασίας. Ειδικότερα:

(α) Ο φοιτητής απλά συλλέγει στοιχεία για λογαριασμό του αναθέτοντος και εκτελεί μηχανικές εργασίες για λογαριασμό του. Εδώ δεν έχουμε πραγματική δημιουργική συμμετοχή του φοιτητή και κατά συνέπεια η πνευματική ιδιοκτησία γεννάται αποκλειστικά και μόνο στο πρόσωπο του αναθέτοντος

(β) Ο φοιτητής εκτελεί δημιουργική εργασία και ο επιβλέπων καθηγητής έχει ενεργό ρόλο. Σε αυτό το ρόλο περιλαμβάνεται η διαρκής επίβλεψη, η συστηματική οργάνωση του υλικού, η υπόδειξη βιβλιογραφίας και η επιμέλεια του κειμένου. Γενικότερα, θεωρείται ότι εάν ο επιβλέπων δεν περιορίζεται σε οργανωτικές και εποπτικές δραστηριότητες, αλλά συμμετέχει ενεργά στη δημιουργία του έργου,

τότε έχουμε περίπτωση έργου συνεργασίας του αρ. 7 του Ν. 2121/1993 και επιβλέπων και φοιτητής θεωρούνται συνδημιουργοί.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η απλή αναφορά στον κανονισμό σπουδών του ΑΕΙ/ΤΕΙ ότι ο επιβλέπων καθηγητής είναι και συνδικαιούχος του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας, δεν αρκεί για να θεωρηθεί το έργο συνεργασίας, αλλά απαιτείται η ουσιαστική του συμμετοχή.

Στην περίπτωση που το έργο ανήκει και στους δύο συνδημιουργούς θα πρέπει να εξετασθεί σύμφωνα με τα Α και Β εάν πραγματοποιείται και αυτοδίκαιη μεταβίβαση του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας του μέλους ΕΠ/ ερευνητή στο εκπαιδευτικό/ ερευνητικό ίδρυμα.

Τέλος, όπως και στις προηγούμενες περιπτώσεις έτσι και εδώ προκειμένου να εξαιρεθεί η όποια αβεβαιότητα σχετικά με την πνευματική ιδιοκτησία επί του παραγομένου έργου προτείνεται η πρόβλεψη διαδικασιών αδειοδότησης κατά την εγγραφή του φοιτητή στο μάθημα ή πριν από την έναρξη της ερευνητικής δραστηριότητας.

Με βάση τα προαναφερθέντα θα πρέπει να εξετασθεί και να ληφθεί σχετική απόφαση σε επίπεδο διοίκησης η αναμόρφωση της δήλωσης του παρατήματος Α', ώστε να υποβάλλεται και να υπογράφεται από το σύνολο των δημιουργών (φοιτητές και επιβλέποντες καθηγητές).

Όπως φαίνεται από τα παραπάνω, δεν είναι πάντα ξεκάθαρο το ζήτημα των πνευματικών δικαιωμάτων και της πνευματικής ιδιοκτησίας έργου που παράγεται από τα μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας ενός ιδρύματος, και συγκεκριμένα του ΤΕΙ Κρήτης.

Από την άλλη, αναπτύσσεται ευρέως το κίνημα της ανοικτής πρόσβασης (open access), το οποίο έγινε περισσότερο γνωστό μετά τη «Διακήρυξη του Βερολίνου για την Ανοικτή Πρόσβαση στη Γνώση των Θετικών και Ανθρωπιστικών Επιστημών» (πληροφορίες στο http://oa.mpg.de/files/2010/04/BerlinDeclaration_gr.pdf). Η Διακήρυξη αυτή υπογράφηκε από δεκαεννέα διεθνή ερευνητικά ιδρύματα τον Οκτώβριο του 2003. Διαπιστώνοντας τις εξαιρετικές δυνατότητες που μπορεί να προσφέρει το διαδίκτυο στην παγκόσμια επιστημονική επικοινωνία και δημοσίευση, δεσμεύτηκαν να το προωθήσουν ως πρακτικό εργαλείο για την διάδοση της γνώσης και τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς. Αυτό, μεταξύ άλλων, σημαίνει δημιουργία αποθετηρίων ανοικτής πρόσβασης, ενσωμάτωση σε αυτά κάθε είδους πνευματικού έργου που παράγεται στα ιδρύματα και ενθάρρυνση των δημοσιεύσεων άρθρων σε περιοδικά ανοικτής πρόσβασης.

Μετά από αυτό, όλο και περισσότερα ιδρύματα έχουν συνηγορήσει επίσης, υποστηρίζοντας έμπρακτα το κίνημα της ανοικτής πρόσβασης. Το ΤΕΙ Κρήτης, μέσω του νέου Ιδρυματικού Αποθετηρίου του, θα προσπαθήσει να διαχύσει την φιλοσοφία αυτή σε όλη την κοινότητά του. Το αποθετήριο θα αποτελείται από ψηφιακές συλλογές με σκοπό την συλλογή και διατήρηση της πνευματικής παραγωγής του ιδρύματος.

Στο νέο σύστημα, ο ίδιος ο χρήστης θα μπορεί να καταθέτει στο σύστημα το έργο του μέσω της διαδικασίας του self-archiving. Θεωρείται λοιπόν σκόπιμο, να μπορεί ο ίδιος ο δημιουργός να επιλέξει το νομικό πλαίσιο κάτω από το οποίο θα δημοσιοποιείται η έρευνα του ή το έργο του.

Προτείνεται η χρήση των μη αποκλειστικών αδειών Creative Commons. Οι άδειες αυτές επιτρέπουν στον δημιουργό να μπορεί να δηλώσει ποιά δικαιώματα διατηρεί, και ποια παραχωρεί προς όφελος άλλων δημιουργών. Με τις άδειες Creative Commons ορίζονται ξεκάθαρα τα δικαιώματα της ελεύθερης πρόσβασης.

Οι άδειες αυτές είναι από τις δημοφιλέστερες άδειες που χρησιμοποιούνται στην ανοιχτή πρόσβαση. Οι άδειες χρήσης και εκμετάλλευσης που προτείνει ο μη κερδοσκοπικός οργανισμός Creative Commons έχουν στόχο την ευρύτερη διάθεση και χρήση έργων πνευματικής ιδιοκτησίας, κυρίως με τη μη αποκλειστική εκμετάλλευση του έργου και διακρίνονται από τα εξής χαρακτηριστικά:

- Διατίθεται δωρεάν μέσω του διαδικτύου
- Δεν είναι αποκλειστικές
- Διατηρούν τις απορρέουσες εξουσίες από το εμπορικό ή ηθικό δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας.

Η Creative Commons υποστηρίζει τη χρήση με επιφύλαξη κάποιων δικαιωμάτων (some rights reserved) η οποία επιτρέπει την ελεύθερη διάθεση του έργου στο Διαδίκτυο για μη εμπορικούς σκοπούς αλλά και στη συνήθη έντυπη μορφή με αμοιβή από κάποιον εκδοτικό οίκο.

Η Creative Commons έχει εκδώσει έξι άδειες που επιτρέπουν την ελεύθερη ανταλλαγή πολιτιστικών προϊόντων. Οι συγγραφείς μπορούν να επιλέξουν κάποια από αυτές ώστε να προστατέψουν το έργο τους κατά τη διάδοσή του στο Διαδίκτυο.

Οι άδειες αυτές περιγράφονται αναλυτικότερα παρακάτω.

Εικονίδια	Συντόμευση	Έννοια – Συνοπτική Επεξήγηση
	by	Attribution – Αναφορά. Ο αποδέκτης της άδειας μπορεί να χρησιμοποιήσει το έργο όπως θέλει, αρκεί να διατηρήσει τις διατυπώσεις που προβλέπονται στην άδεια σχετικά με την αναφορά στον αρχικό δημιουργό.
	by-sa	Attribution + Share-Alike - Αναφορά + Παρόμοια διανομή. Ο αποδέκτης της άδειας μπορεί να χρησιμοποιήσει το έργο όπως θέλει, αρκεί να αδειοδοτήσει οποιοδήποτε παράγωγο έργο με την ίδια άδεια ή μία άδεια με τα ίδια στοιχεία άδειας και να διατηρήσει τις διατυπώσεις που προβλέπονται στην άδεια σχετικά με την αναφορά στον αρχικό δημιουργό.
	by-nd	Attribution + Non Derivatives - Αναφορά + Όχι Παράγωγα Έργα. Ο αποδέκτης της άδειας μπορεί να χρησιμοποιήσει το έργο όπως θέλει, αλλά δεν μπορεί να δημιουργήσει

		παράγωγα έργα και πρέπει να διατηρήσει τις διατυπώσεις που προβλέπονται στην άδεια σχετικά με την αναφορά στον αρχικό δημιουργό.
	by-nc	Attribution + Non Commercial - Αναφορά + Μη Εμπορική Χρήση. Ο αποδέκτης της άδειας μπορεί να χρησιμοποιήσει το έργο με οποιοδήποτε τρόπο αρκεί να μην υπάρχει σκοπός εμπορικής χρήσης και να διατηρήσει τις διατυπώσεις που προβλέπονται στην άδεια σχετικά με την αναφορά στον αρχικό δημιουργό.
	by-nc-sa	Attribution + Non Commercial + Non Derivatives - Αναφορά + Μη Εμπορική Χρήση + Παρόμοια διανομή. Ο αποδέκτης της άδειας μπορεί να χρησιμοποιήσει το έργο με οποιοδήποτε τρόπο αρκεί να μην υπάρχει σκοπός εμπορικής χρήσης, να μην δημιουργήσει παράγωγα έργα και να διατηρήσει τις διατυπώσεις που προβλέπονται στην άδεια σχετικά με την αναφορά στον αρχικό δημιουργό.
	by-nc-nd	Attribution + Non Commercial + Share – Alike - Αναφορά + Μη Εμπορική Χρήση + Όχι Παράγωγα Έργα. Ο αποδέκτης της άδειας μπορεί να χρησιμοποιήσει το έργο με οποιοδήποτε τρόπο αρκεί να μην υπάρχει σκοπός εμπορικής χρήσης, να αδειοδοτήσει οποιοδήποτε παράγωγο έργο με την ίδια άδεια ή μια άδεια με τα ίδια στοιχεία άδειας και να διατηρήσει τις διατυπώσεις που προβλέπονται στην άδεια σχετικά με την αναφορά στον αρχικό δημιουργό.

Αυτό που πρέπει να γίνει ξεκάθαρο είναι ότι η χρήση των συγκεκριμένων αδειών δεν έχει σκοπό να τροποποιήσει τη νομοθεσία αλλά να προτείνει τρόπους άσκησης των πνευματικών δικαιωμάτων με πιο ευέλικτο τρόπο.

Στην προκειμένη περίπτωση, στο νέο Ιδρυματικό Αποθετήριο του ΤΕΙ Κρήτης, προτείνεται η χρησιμοποίηση των παραπάνω αδειών από τον χρήστη κατά τη διάρκεια κατάθεσης του τεκμηρίου. Ο χρήστης θα μπορεί να επιλέξει μία από τις παραπάνω άδειες βλέποντας και την επεξήγησή τους, καθορίζοντας έτσι την διάθεση του τεκμηρίου του. Αυτό θα γίνεται στις περιπτώσεις που η κατάθεση θα γίνεται από τον ίδιο το χρήστη.

Πρόκειται για διακριτό στάδιο στη ροή της διαδικασίας κατάθεσης, το οποίο συμπληρώνεται υποχρεωτικά από το χρήστη με σαφείς επεξηγήσεις από το σύστημα των διαφορετικών τύπων παραχώρησης που προτείνονται. Ανάλογα με τον τύπο της εργασίας, ορισμένα γνωρίσματα της άδειας παραχώρησης θα πρέπει να προεπιλέγονται από το σύστημα και η αλλαγή τους θα είναι δυνατή μόνο μετά από ειδικό αίτημα των δημιουργών προς τον αρμόδιο βιβλιοθηκονόμο.

Ανάλογα σε περιπτώσεις αλλαγής γνωρισμάτων διάθεσης πνευματικών δικαιωμάτων σε διαφορετικό χρόνο από αυτόν της υλοποίησης της διαδικασίας κατάθεσης (πχ εργασία της οποίας τα αποτελέσματα πρόκειται να ανακοινωθούν

δημόσια στο μέλλον) οι δημιουργοί θα πρέπει να επικοινωνούν με τον αρμόδιο βιβλιοθηκονόμο.

Βιβλιογραφικές αναφορές

Ρωξάνα Θεοδώρου (2007): Βιωσιμότητα ακαδημαϊκών εκδόσεων ανοικτής πρόσβασης. *Πρακτικά του 16ου Πανελληνίου Συνεδρίου Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών: Ο Ανθρώπινος Παράγοντας στη Διαμόρφωση της Σημερινής και της Μελλοντικής Βιβλιοθήκης*, 494 – 512.

Καλλινίκου Δ., Καρούνος Θ., Παπαδόπουλος Μ. (2007): Η καινοτομία στην πνευματική ιδιοκτησία: Το μοντέλο των αδειών Creative Commons. *Πρακτικά του 16ου Πανελληνίου Συνεδρίου Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών: Ο Ανθρώπινος Παράγοντας στη Διαμόρφωση της Σημερινής και της Μελλοντικής Βιβλιοθήκης*, 494 – 512.

Παπαδοπούλου Μαρία Δάφνη (2007): Δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και βιβλιοθήκες – Εξαιρέσεις και τεχνολογικά μέτρα προστασίας. *Πρακτικά του 16ου Πανελληνίου Συνεδρίου Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών: Ο Ανθρώπινος Παράγοντας στη Διαμόρφωση της Σημερινής και της Μελλοντικής Βιβλιοθήκης*, 494 – 512.

Μορέλη-Κακούρη Μ., Μακρίδου Ε., Ασμανίδης Υ. (2007): Ιδρυματικά Καταθετήρια: Προτάσεις για μια Ενιαία Εθνική Πολιτική με Βάση ένα Ελληνικό Παράδειγμα. *Πρακτικά του 16ου Πανελληνίου Συνεδρίου Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών: Ο Ανθρώπινος Παράγοντας στη Διαμόρφωση της Σημερινής και της Μελλοντικής Βιβλιοθήκης*, 494 – 512.

Καλλινίκου Διονυσία (2008): Πνευματική ιδιοκτησία & συγγενικά δικαιώματα. Εκδόσεις Δίκαιο και Οικονομία Π.Ν. Σάκουλας, Αθήνα.

Τσιάβός Πρόδρομος (2012): Ενημερωτικό σημείωμα για την πνευματική ιδιοκτησία επί των έργων που δημιουργούνται από μέλη της Ακαδημαϊκής Κοινότητας.

Παράρτημα Α' (ενδεικτική βεβαίωση που συμπληρώνεται από τους φοιτητές του τμήματος ΜΜΤΑ στο Ρέθυμνο)

ΤΕΙ ΚΡΗΤΗΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΡΕΘΥΜΝΟΥ

E-THESIS
ΙΔΡΥΜΑΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΤΗΡΙΟ

ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΚΑΤΑΘΕΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

[Το έγγραφο αποτελεί βεβαίωση που κατατίθεται στη Γραμματεία]

1. ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΕΠΩΝΥΜΟ	ΟΝΟΜΑ	ΠΑΤΡΟΝΥΜΟ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ (ΜΟΝ.ΚΑΤ.)	ΤΗΛΕΦΩΝΟ	E-MAIL

2. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ	
ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΑ ΑΓΓΛΙΚΑ	
ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ	
ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ	
ΜΟΡΦΗ ΑΡΧΕΙΟΥ	ΕΤΟΣ ΚΑΤΑΘΕΣΗΣ

3. ΟΡΟΙ ΚΑΤΑΘΕΣΗΣ

Είναι υποχρεωτικό να κατατίθεται η πτυχιακή εργασία σε word και Adobe pdf, ένα αρχείο σε word που θα περιλαμβάνει μια περίληψη έως 20 γραμμές στα ελληνικά και στα αγγλικά καθώς και τον τίτλο της πτυχιακής εργασίας στα αγγλικά. Σε περίπτωση ύπαρξης συνοδευτικού υλικού, πρέπει να κατατίθεται ανάλογα με τις δοθείσες οδηγίες.

4. ΑΔΕΙΑ ΚΑΤΑΘΕΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΘΕΣΗΣ

-Βεβαιώνω ότι είμαι συγγραφέας αυτής της πτυχιακής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της, είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην πτυχιακή εργασία. Επίσης έχω αναφέρει τις όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε αυτές αναφέρονται ακριβώς είτε παραφρασμένες.

-Παραχωρώ στο ΤΕΙ Κρήτης το μη-αποκλειστικό δικαίωμα δημοσίευσης και διάθεσης της ηλεκτρονικής μορφής της εργασίας μου στο Διαδίκτυο, για εκπαιδευτική και ερευνητική χρήση και όχι για χρήση που αποσκοπεί σε εμπορική εκμετάλλευση.

-Είναι εις γνώση μου ότι το ψηφιακό τεκμήριο θα συμπεριληφθεί στο Ιδρυματικό Καταθετήριο του ΤΕΙ Κρήτης και θα διατίθεται σε δημόσια πρόσβαση

-Ως δημιουργός της εργασίας και κάτοχος των πνευματικών δικαιωμάτων επιθυμώ να διατίθεται ηλεκτρονικά στους χρήστες με την παράδοση □, μετά από 2 μήνες □, μετά από 6 μήνες □, μετά από 1 χρόνο □

-Αποδέχομαι ότι η Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου του ΤΕΙ Κρήτης μπορεί να αντιγράψει την εργασία σε άλλο μέσο ή μορφή για λόγους ασφάλειας και συντήρησης.

5. ΟΔΗΓΙΕΣ ΚΑΤΑΘΕΣΗΣ ΣΥΝΟΔΕΥΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

Σε περίπτωση που υπάρχει υλικό που συνοδεύει την εργασία (ηχογράφηση, εφαρμογή, βίντεο, κλπ) αυτό θα πρέπει να περιλαμβάνεται στο cd που καταθέτει ο φοιτητής στην γραμματεία σε 5 αντίτυπα, σε ένα συμπιεσμένο φάκελο (.zip). Το zip αρχείο θα πρέπει να έχει το όνομα του συγγραφέα της πτυχιακής, δοσμένο με λατινικούς χαρακτήρες, χωρίς κενά ενδιάμεσα, και την χρονιά κατάθεσης της εργασίας. Για παράδειγμα, VarvantakiStavroula2013. Σε περίπτωση 2 συγγραφέων, αυτοί θα χωρίζονται με κάτω παύλα (_). Τα αρχεία που αποτελούν το συνοδευτικό υλικό θα πρέπει να έχουν συγκεκριμένο τύπο. Στον επόμενο πίνακα, παρουσιάζονται οι επικρατέστεροι τύποι αρχείων, οι οποίοι θα πρέπει να προτιμώνται κατά την κατάθεση συνοδευτικού υλικού πτυχιακών εργασιών των φοιτητών. Επιλέχθηκαν οι τύποι αυτοί δεδομένου ότι θεωρούνται τεχνολογικά ώριμοι και καλά τεκμηριωμένοι, διευκολύνοντας έτσι την διατηρησιμότητα των τεκμηρίων ενός αποθετηρίου. Στον ίδιο πίνακα, περιλαμβάνονται και κάποιοι λιγότερο κοινοί τύποι αρχείων, μεταξύ των οποίων μορφότυπα εγγράφων, λογιστικών φύλλων, παρουσιάσεων, εικόνων και βίντεο.

Τύπος MIME	Περιγραφή	Καταλήξεις	Συνιστάται
application/marc	MARC	marc, mrc	marc, mrc
application/msword	Microsoft Word	doc	pdf
application/pdf	Adobe PDF, PDF/A	pdf	pdf
application/postscript	Postscript	ps, ai	Pdf
application/postscript	Postscript	eps	jpg/png
application/vnd.ms-excel	Microsoft Excel	xls	pdf + csv
application/vnd.ms-powerpoint	Microsoft Powerpoint	ppt	ppt
application/vnd.ms-project	Microsoft Project	mpp, mpx, mpd	mpp, mpx, mpd
application/vnd.visio	Microsoft Visio	vsd	vsd
application/x-dvi	TeX dvi	dvi	dvi

application/x-latex	LateX	latex	latex
application/x-photoshop	Photoshop	psd, pdd	psd, pdd
application/x-tex	TeX	tex	tex
audio/x-aiff	AIFF	aiff, aif, aifc	aiff, aif, aifc
audio/x-mpeg	MPEG Audio	mpa, abs, mpeg	mp3
audio/x-wav	WAV	wav	wav
image/gif	GIF	gif	gif
image/jpeg	JPEG	jpeg, jpg	jpeg, jpg
image/png	PNG	png	png
image/tiff	TIFF	tiff, tif	tiff, tif
image/x-ms-bmp	BMP	bmp	jpg
text/html	HTML	html, htm	html, htm
text/plain	Text	txt	txt
text/richtext	Rich Text Format	rtf	pdf
text/xml	XML	xml	xml
video/mpeg	MPEG	mpeg, mpg, mpe	mp4
video/quicktime	Video Quicktime	mov, qt	mov, qt
text/x-fixed-field	fixed field text data	dat, asc	dat, asc
text/csv	Comma separated values	csv	csv
text/tab-separated-values	Tab separated values	tab	tab
application/zip	Zip Archive	zip	zip
application/vnd.oasis.opendocument.text	OpenDocument Text Document	odt	pdf

Ρέθυμνο, -----
Ο καταθέτης

[Υπογραφή]

(ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Για περισσότερες πληροφορίες επικοινωνήστε με την κ. Βαρβαντάκη Σταυρούλα τηλ .2831021913, email: varvadaki@staff.teicrete.gr)